

Begrippenlijst inleiding straf- en strafprocesrecht

A

- Aanhouden:** Het vasthouden van een verdachten van een strafbaar feit door een opsporingsambtenaar (art . 53/54 Sv).
- Actieve rechter:** In het strafrecht heeft de rechter een onderzoekende bevoegdheid. De rechter wordt een actieve rechter genoemd wanneer hij zelf onderzoek gaat doen, bijvoorbeeld door het ondervragen van de verdachten.
- Advocaat-generaal:** In het gerechtshof vertegenwoordigt de advocaat-generaal het OM als aanklager. Hierbij voert hij de taak uit die in een rechtbank normaal gesproken door de officier van justitie zou worden uitgevoerd. Ook geeft de advocaat-generaal advies over zaken aan de hoge raad.
- Alternatieve sanctie:** Een andere straf dan een vrijheidsstraf of een geldboete opleggen. De bekendste voorbeelden zijn een taakstraf of een leerstraf.
- Appellant:** De partij die in hoger beroep gaat tegen een uitspraak van de rechtbank.
- Arrondissements parket:** Het arrondissements parket is het kantoor van het OM in een bepaald arrondissement. Het kantoor van de OM is op dezelfde plaatsen gevestigd als de rechtbanken. De hoofdofficier van Justitie, officieren van justitie en ondersteunend personeel werken op zo'n kantoor.

B

- Bestandsdelen:** Zijn de in de delictomschrijving opgenomen voorwaarden om iemand strafbaar te stellen.
- Berechting:** De berechting in een strafzaak is van groot belang en daarom hebben wij bepaald dat wij de juistheid van een uitspraak niet van één instantie willen laten afhangen. Daarom is er een driedeling gemaakt. De driedeling gaat tezamen met drie verschillende vormen van berechting. Berechting in eerste aanleg: dit vind plaats in een rechtbank en is de laagste vorm van berechting. Hoger beroep: de zaak wordt dan opnieuw behandeld en berecht door een Gerechtshof. Beroep in cassatie: dit is de laatste en hoogste mogelijkheid die door de Hoge Raad ten uitvoer wordt gebracht. Bij beroep in cassatie wordt er alleen gekeken of bij de berechting het strafrecht correct is toegepast.

- Bevoegdheid:** De territoriale bevoegdheid hangt af van waar het delict heeft plaatsgevonden (relatieve bevoegdheid ook wel relatieve competentie) van een rechtbank . Welk type rechter bij een zaak bevoegd is om recht te spreken hangt af van welk type delict er gepleegd is (absolute bevoegdheid ook wel absolute competentie).
- Bij verstek veroordelen:** De verdachte berechten zonder dat deze zelf fysiek aanwezig is in de rechtbank.
- Bijzondere wetten :** Wetten die niet in het wetboek van strafrecht zijn opgenomen , deze wetten staan in andere specifieke wetboeken. (bijv. Opiumwet, Wet wapens en munitie, Wegenverkeerswet 1994, Wet op de economische delicten).
- Bronnen van het strafrecht :** Het strafrecht kent vier bronnen. De eerste en meest belangrijke is de wet. Naast de nationale bronnen zijn er ook internationale bronnen. Dit zijn algemene regelingen/verdragen/besluiten van internationale organisaties, zij vormen de tweede bron. Internationale wetten zijn steeds belangrijker geworden en daarmee zijn de internationale bronnen dat ook. De derde bron zijn de rechtsbeginselen. De rechtsbeginselen van het recht bevatten de meest belangrijke uitgangspunten in ons recht. De vierde bron is jurisprudentie, deze bron is juist in concrete zaken van groot belang.

C

- Codificatie:** Het recht dat opgeschreven is in van wetten (Art 107 GW), dit is in het strafrecht van groot belang.
- Commuun strafrecht :** Verzameling van alle “klassieke delicten” die in het wetboek van Strafrecht zijn opgenomen. Niet commuun strafrecht staat in bijzondere wetten.
- Competentie :** Geeft aan welke rechter in een bepaalde zaak bevoegd is om recht te spreken. Competentie kan op twee manieren: absolute en relatieve competentie. Absolute competentie bepaalt welke type rechter van een zaak kennis mag nemen. Relatieve competentie bepaalt in welke rechtbank een bepaalde zaak moet worden berecht.

D

- Dwangmiddelen:** Bij de toepassing van dwangmiddelen zijn vier factoren van belang. De eerste factor is in welk geval de tweede factor om welke gronden mag tegen een persoon een bevoegdheid worden toegepast door een autoriteit. Vormen van dwangmiddelen zijn in het beslag nemen van voorwerpen, het vorderen van gegevens en het ontnemen van vrijheid.

E

- Eigenrichting:** Het recht in eigen hand nemen in plaats van de gerechtelijke instanties een passende straf te laten opleggen.
- Elementen:** Elementen zijn voorwaarden in een strafbepaling die niet in de delictomschrijving zijn opgenomen.
- Enkelvoudige kamer:** In een enkelvoudige kamer heeft slecht één rechter zitting. De minst ernstige strafzaken worden afgedaan door een enkelvoudige kamer.
- Ex nunc:** Beoordeeld vanuit de situatie zoals die nu is nadat iets gebeurd is.
- Externe openbaarheid:** De mogelijkheid voor het publiek om bij een rechtszaak aanwezig te zijn. De rechter kan ook beslissen een zaak achter gesloten deuren af te doen. Jeugdzaken worden altijd achter gesloten deuren afgehandeld.
- Ex tunc:** Beoordeeld vanuit de situatie zoals die was op het moment dat iets gebeurde.

F

- Fasen in het strafrechtspleging:** Er zijn vier fasen in de strafrechtspleging. Dit zijn opsporing, vervolging, berechting en tenuitvoerlegging.
- Functioneel parket:** Het functioneel parket is een onderdeel van het OM. Het functioneel parket houdt zich bezig met Financieel-economische criminaliteit, milieu, volkshuisvesting, landbouw.
- Het functioneel parket heeft een landelijk taak.
- Formeel strafrecht :** Regels omtrent de strafrechtelijke procedure.
- Formele wetgever:** De regering en de Staten-Generaal gezamenlijk. De formele wetgever beschikt over de meeste bevoegdheden op het gebied van de wetgeving van het straf- strafprocesrecht. Zo kan alleen de formele wetgever misdrijven scheppen, afwijken van het Eerste Boek van strafrecht en regelingen tot stand brengen voor het straf- strafprocesrecht.

G

Gerechtshoven: Er zijn in Nederland nu nog vijf gerechtshoven. In april 2013 worden dit er vier. Het rechtsgebied van een gerechtshof heet een ressort, een ressort bestaat weer uit een aantal arrondissementen. In een gerechtshof worden alleen zaken in hoger beroep behandeld.

H

Handhaving:

Hoge Raad: Er is in Nederland maar één hoge raad, deze is gevestigd in Den Haag. De Hoge Raad behandelt alleen zaken in cassatie.

Hoofdonderzoek: Het hoofdonderzoek bestaat uit drie delen. Onderzoek tijdens de terechtzitting, het overleg na het onderzoek tijdens de rechtszitting en de uitspraak.

I

Invalshoeken strafrecht : Het slachtoffer (een stuk belangrijker geworden), verdachten en de samenleving.

Interne openbaarheid: Alle partijen in een rechtszaak moeten over dezelfde informatie beschikken.

L

Lagere wetgever: Instanties die bevoegd zijn om wetten te maken zonder medewerking van de Staten-Generaal. De lagere wetgever heeft ook minder bevoegdheden dan de formele wetgever. Zo kan alleen de formele wetgever regelingen tot stand brengen voor het straf(proces)recht, afwijken van de bepalingen in het Eerste Boek van het Sr en beschikken over de mogelijkheid om misdrijven te scheppen. De lagere wetgever kan wel overtredingen scheppen.

Landelijk parket: Het landelijk parket is net als het functionele parket een landelijk onderdeel van het OM. Het landelijke parket behandelt alleen zware en georganiseerde criminaliteit.

Legaliteitsbeginsel: Art 1 lid 1 Sr, geen feit is strafbaar dan uit kracht van een daaraan voorgegane wettelijke bepaling. In deze bepaling moet “wettelijke bepaling” als een formele wettelijke bepaling worden gezien.

Lex cetra-beginsel: Verbod op vage strafbaarstelling. De wettelijke strafbepaling moet voor een ieder duidelijk te begrijpen zijn.

M

Materieel strafrecht : Het materiële strafrecht regelt alles omtrent de strafbaarstelling van gedrag.

Meervoudige kamer: De ernstigere strafzaken worden afgedaan door de meervoudige kamer, deze bestaat uit meerdere rechters. Vaak worden strafzaken in gerechtshoven en bij de hoge raad afgedaan door meerdere rechters. Het aantal rechters in een meervoudige kamer is altijd oneven zodat een beslissing ten alle tijden met een meerderheid kan worden genomen.

Meno netetur beginsel: Dit beginsel stelt dat niemand verplicht is bewijs tegen zichzelf te leveren.

Misdrijven: Misdrijven zijn over het algemeen ernstigere strafbare feiten dan overtredingen. Logischerwijs liggen de straffen op misdrijven daarom ook vaak veel hoger. Een handeling kan alleen als misdrijf worden aangemerkt door de officiële wetgever.

N

Niet ontvankelijk: Benaming wanneer de rechter beslist dat een zaak die door het OM aangebracht is niet geschikt is om berecht te worden.

Ne-bis- in-idem: Beginsel in het recht die stelt dat iemand niet twee maal voor hetzelfde vergrijp berecht mag worden.

O

Officier van justitie: Onderdeel van de staande magistratuur die het OM vertegenwoordigt. De officier van justitie geeft leiding aan de politie tijdens het politieonderzoek en is aanklager tijdens een zitting.

Onpartijdigheid van een rechter: De belangrijkste kwaliteitseis aan een rechter is dat hij of zij onpartijdig is. De schijn van partijdigheid kan het vertrouwen in het gerechtelijke systeem enorm aantasten. Daarom zijn er strikte regels vastgelegd om de onpartijdigheid van een rechter te waarborgen. Zo mag een rechter zich niet inlaten met de procespartijen, kan de rechter zichzelf "verschonen" wanneer hij zich te betrokken voelt bij een zaak, mag een rechter geen zaken aannemen die te maken hebben met een nevenfunctie die hij buiten de rechtelijke macht uitvoert of in de afgelopen drie jaar uitgevoerd heeft. Ook wordt iedere rechter-plaatsvervanger periodiek door de voorzitter van het gerechtsbestuur gevraagd zijn of haar nevenfuncties aan te geven. Mocht een van de procespartijen vinden dat een rechter partijdig is dan beslist een andere rechter of er inderdaad spraken is van partijdigheid.

Opportuniteitsbeginsel: Beginsel dat stelt dat de officier rechtvaardig oordeelt wie wel en niet voor de rechter moet komen en adviseert de rechter over wat voor hen een passende straf zou zijn (art. 167 en 242 Sv).

Overtreding: Een strafbaar vergrijp waarvoor iemand maximaal 1 jaar gevangenis straf kan krijgen en dat in de rechtbank wordt berecht. Ook lagere overheden kunnen een materiële wet maken die een handeling als overtreding kunnen aanmerken.

OM: Het openbaar ministerie staat onder het gezag van de minister van justitie die de op centraal niveau aanwijzingen en richtlijnen voor de werkwijze van de politie en het OM. Het OM heeft als belangrijkste taak het nastreven van rechtvaardigheid.

P

Politie: Politiewet 2012 (N.B. voorheen Politiewet 1993) Taak (art. 3 Politiewet 2012) Hulpverlening Daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde: handhaving van de openbare orde strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde verrichten van (andere) taken t.b.v. justitie Kenmerk: politie is altijd ondergeschikt aan het 'bevoegde gezag': burgemeester of officier van justitie (art. 11 en 12 Politiewet 2012).

Proportionaliteitsbeginsel: Dit beginsel stelt dat de straf die opgelegd wordt in goede verhouding moet staan tegenover het begaande strafbare feit.

R

Rechtshandhaving : Rechtshandhaving behoort niet tot het strafrecht maar is wel een belangrijk doel van strafrecht. Rechtshandhaving houdt in dat de rechtsregels, die ook van private of bestuurlijke aard kunnen zijn, gehandhaafd worden.

Rechtsbescherming: Rechtsbescherming is het tweede doel van het strafrecht. Rechtsbescherming is de bescherming tussen de verhouding van burger en overheid tegenover elkaar. Belangrijke kernbegrippen hierbij zijn rechtszekerheid, legaliteit, lex cetera-beginsel en het verbod op analogie.

Rechter commissaris: De rechter commissaris is een rechter die beoordeelt welke bevoegdheden mogen worden ingezet in het strafrechtelijke onderzoek. Hij bepaald bijvoorbeeld wanneer er voldoende bewijs is om iemand af te luisteren.

- Rechtelijke macht :** Magistratuur, dit betreft dus zowel de staande als de zittende magistratuur. Hoewel de staande magistratuur ook tot de rechtelijke macht behoort, mag alleen de zittende magistratuur uitspraken doen in een rechtszaak. De indeling van de rechtelijke macht is geregeld in de wet rechtelijke ordening (Ro).
- Rechtszekerheidsbeginsel:** Rechtszekerheid wil zeggen dat de burger weet waar hij aan toe is en daarom moeten alle wetten gecodificeerd zijn in wetboeken.
- Rechtbanken:** Nederland telt nu nog 19 rechtbanken, in april 2013 worden dit er 11. Het rechtsgebied van een dergelijke rechtbank heet een arrondissement. Een arrondissement bestaat weer uit een aantal verschillende gemeenten, dit noemt men een ressort. De rechtbank is gevestigd in de hoofdplaats van het arrondissement. In een rechtbank word de berechting in eerste aanleg behandeld.
- Rechtvaardiging/schulduitsluiting :** Wederrechtelijkheid is niet aannemelijk geworden wanneer sprake is van een rechtvaardigingsgrond. Schuld is niet aannemelijk geworden wanneer sprake is van een schulduitsluitingsgrond. Indien wederrechtelijkheid of schuld niet aannemelijk zijn geworden, kan geen straf worden opgelegd.
- Requisitoir:** Betoog van de officier van justitie waarin hij betoogt waarom een verdachte strafbaar is en wat de officier vindt dat de rechter als straf zou moeten opleggen.

S

- Staande magistratuur** De staande magistratuur bestaat uit de rechtelijke actoren die staan tijdens een rechtszaak. Dit zijn de officier van justitie en de griffier.
- Schulduitsluitingsgronden:** Een schulduitsluitingsgrond betekend dat een persoon geen schuld heeft aan de gepleegde daad ook al is deze wel strafbaar. Voorbeelden van schulduitsluitingsgronden zijn: overmacht, noodweerexces, ontoerekeningsvatbaarheid en onbevoegd ambtelijk bevel.
- Strafbepaling :** De strafbepaling bestaat uit twee delen: de delictomschrijving en de sanctienorm. De delict omschrijving geeft aan op welke materiële normschending straf volgt. De sanctienorm bepaalt welke straf dit is.
- Strafbaarheid:** Iets kan alleen strafbaar zijn wanneer: er een bepaalde menselijke handeling in een strafbepaling opgenomen is, de verdachte deze gedraging heeft gepleegd, deze gedraging wederrechtelijk is en de verdachte verwijtbaar is voor zijn gedraging.
- Strafuitsluitingsgronden:** Rechtvaardigingsgronden en schulduitsluitingsgronden.
- Strafrecht :** Geheel van voorschriften, die aangeven onder welke voorwaarden voor de staat het recht op de straf staat en de regels, welke omschrijven, waaruit deze straf mag bestaan.' (*ius poenale*).

Staande houden:	Is een minder extreme vorm van aanhouden, bij staande houden gaat het om een mildere vorm van vrijheidsbeperking.
Soorten rechters:	Kantonrechter: behandelt overtredingen in de enkelvoudige kamer. Politierechter: behandelt alleen misdrijven in een enkelvoudige kamer en kan niet meer dan één jaar gevangenisstraf opleggen. Kinderrechter: behandelt lichte strafzaken tegen minderjarigen. Economische politierechter: behandelt in een enkelvoudige of economische strafkamer economische delicten. Rechter-commissaris: heeft vooral een onderzoekende taak en hoewel hij wel bevoegd is om besluiten te nemen berecht hij geen zaken en legt hij geen straffen op.

T

TOM-zitting:	Taakstraf openbaar ministerie zitting: tijdens deze zitting bespreken de officier van justitie en de verdachten een straf zoals een taakstraf of een boete. In ruil voor het akkoord gaan met deze straf zal het OM afzien van verdere vervolging.
Transactievoorstel:	De officier van justitie kan beslissen een verdachten een transactie aanbieden. Een transactie is een voorstel waarbij de verdachten in ruil voor het betalen van een geldboete niet vervolgt zal worden door de officier van justitie.
Tussenvonnis:	Besluit van de rechter om de zaak nog niet af te sluiten maar te beslissen om de zaak te laten rusten tot hij wel een besluit kan nemen, dit kan afhangen van een bewijsopdracht.

U

ultimum remedium :	Vrij vertaald “een laatste redmiddel”. Strafrecht geldt als het laatste redmiddel om het recht te handhaven. Strafrecht kan sterk in de levens van personen ingrijpen en daarom is het strafrecht aan strenge eisen onderhevig.
---------------------------	---

V

Verzet:	Wanneer iemand bij verstek veroordeeld is kan hij verzet in dienen. Dit is een bezwaar tegen de uitspraak van de rechter.
Vervolgen:	Het besluit om iemand voor een strafbaar feit, waarvoor hij of zij verdacht wordt, voor de rechter voor te laten komen.
Verbod op analogische:	Toepassing van strafbepaling: dit verbod verbiedt het toepassen van een strafbepaling op een gedraging die niet onder de strafbepaling valt maar er wel op lijkt.

- Verdachten:** Een persoon tegen wie sterke verdenking is dat hij betrokken was bij een misdrijf.
- Gerechtigd vooronderzoek:** Een gerechtelijk vooronderzoek wordt door de rechter-commissaris ingesteld wanneer er meer bewijs nodig is voor de officier van justitie om iemand te vervolgen. De rechter commissaris beschikt over meer bevoegdheden dan de politie. Een voorbeeld van een extra bevoegdheid is het oproepen van een getuigen.
- Vormverzuimen:** Het maken van een fout in betrekking tot de vormschriften.
- Vormschriften :** Bepaalde richtlijnen, wetten, grondbeginselen en regels die het gedrag van mensen reguleert.
- Voeging ad informandum:** Het aanbrenge van een andere (straf)zaak door het openbaar ministerie bij de rechter. Er wordt de verdachten niets ten laste gelegd over deze andere aangebrachte zaak maar het OM wil hiermee de rechter een extra overweging geven voor het bepalen van de strafmaat voor de zaak die wel ten laste wordt gelegd.
- Voorwaardelijk sepot** Het OM biedt de verdachten een buitenrechtelijke vervolging aan. In ruil voor het accepteren van deze alternatieve straf staakt het OM de vervolging wanneer de verdachten met de voorwaarden van het OM instemt. Vormen van buitenrechtelijke vervolging zijn een transactie of een taakstraf.
- Voorarrest:** Periode waarin een verdachten voorzit voordat de rechter zijn uitspraak heeft gedaan.
- Voorwaarden voor strafbaarheid:** Iets kan alleen strafbaar worden gesteld als het aan de volgende voorwaarden voldoet: het moet om een menselijke gedraging gaan, die valt onder een wettelijke delictsomschrijving, die wederrechtelijk is en via schuld aan de persoon te wijten is. Er is alleen sprake van strafbaarheid als aan alle voorwaarden voldaan is.

W

- Wetten:** De wetten waarin het strafrecht te vinden is zijn: wetboek van strafrecht (WvSr of Sr) -dit wetboek regelt het materiële strafrecht, wetboek van strafvordering (WvSv of Sv) -dit boek regelt het formele strafrecht, en in bijzondere wetten zoals in de Opiumwet of de wegenverkeerswet 1994. Het Sr en het Sv regelt het algemene strafrecht, de bijzondere wetten regelt maar een klein deel van het Nederlandse strafrecht voor de wetten die buiten het Sr en SV vallen.
- Wet in formele zin:** Een wet die is gemaakt door de regering en de Staten-Generaal gezamenlijk.

- Wet in materiële zin:** Een wet die door een lagere wetgever is gemaakt (alleen de regering of een gemeenteraad) zonder de samenwerking van de Staten-Generaal.
- Wetboek van strafrecht:** Een strafbaar feit is een misdrijf of een overtreding omdat dit zo in het wetboek van strafrecht is opgenomen. De plaats waar een strafbaar feit staat is dus erg belangrijk. Misdrijven staan in het tweede boek en overtredingen staan in het derde boek.
- Wetboek van strafvordering:** Het wetboek van strafvordering regelt de procedures rondom de vervolging van strafbare feiten.
- Wraking:** Een verzoek van een van de partijen in een rechtszaak of van de rechtbank om een rechter of raadsheer te vervangen door een andere.

Z

- Zittende magistratuur:** De zittende magistratuur bestaat uit de rechter(s) die een zaak behandelen. De rechters worden de zittende magistratuur genoemd omdat ze hun werk zittend uitvoeren.